

A Plowshares (Kardokból ekevasat!) csoportról

„Erőszakmentesség a keresztény, a zsidó és a muzulmán világban” címmel rendezett konferenciát a Boker közösség Törökbálinton május 3–4-én. A három világvallás képviselőinek előadásait követte az alábbi színdarab, azzal a szándékkal, hogy belássuk: nem elég csak „nemet” mondani az erőszakra, hanem „igent” is lehet mondani a békére. Esetleg úgy, ahogy a Plowshares (Kardokból ekevasat!) csoport teszi. Kik ők?

Néhányukat személyesen ismerem. Én magam több évig egy német életközösségben éltem, amely aktívan részt vett különböző erőszakmentes akciókban. Ők sok éve vendégül látták a Plowshares csoportot európai találkozójuk idején. Hát

innen a nem olyan mély ismeretség. Azt tudom elmondani, hogy rám miért voltak nagy hatással.

Az ő akcióik lényege, hogy katonai támaszpontokra hatolnak be, magyarul átmásznak a nagy kerítésekben, vagy egyszerűen besétálnak, és a prófétai felhívás értelmében, hogy „kalapálgatok a kardokból ekevasat”, kis házi kalapácssokkal jelképesen „lerombolják” a tömegpusztításra készenlében tartott, sokszor nukleáris robbanófejek hordására gyártott gépeket, Trident tengeralattjárókat, katonai agyközpontokat. Ennek megvan a liturgiája, ahogy saját levett vérükkel leöntik a hadi iratokat, a bevitt gyermekfényképeket, majd énekelnek, imádkoznak. Tettükért mindig felelősséget vállalnak, megvárják a letartóztatást, és a bíróság előtt saját magukat képviselik.

Akiket én megismertem közülük, mind nagyon erős és színes egyéniségek, akik egész életüket erre tették fel. Ez elég egyértelmű pálya, többnyire a felkészülés – akció – tárgyalás – börtön valamelyik szakaszában. A tárgyalás az akció egyik legfontosabb eleme, majdnem lényege a dolognak, hogy elmondhassák: a tömegpusztító fegyverek a nemzetközi jog ellenében léteznek.

Nagyon érdekesen működik a hatalom gépezete. Legtöbbször valamilyen közterületsértéssel, tilos parkolással, rongálás, betörés stb. vádjával tartóztatják őket le. Nem egy esetben külön megkapták azon szavak listáját, amelyeket nem ejthetnek ki a tárgyaláson, minthogy azok nem tartoznak a vád tárgyába. Ilyenek: béke, fegyver, gyilkosság stb. Így akarták akadályozni őket üzenetük nyilvánosságra hozatalában.

A Plowshares csoport tulajdonképpen egy maroknyi csapat Amerikából, Hollandiából, Németországból, Svédországból, Angliából és Ausztráliából. Kis sejtékben működnek, de globális szervezethez tartoznak. Egyes akciókra állnak össze, tehát a svédok ugyanúgy kalapálnak mondjuk Amerikában egy támaszponton. Ezek az emberek ma máshol alig látható közösségekben vannak egymással, a TESTVÉR szó itt valóság. Gyökereik katolikusok, de az a fajta igazi lelkiség, amelyben mindannyian benne foglaltatnak, magától értetődően túlnő a vallási és az egyházi kereteken. Kérdésük: Emberként miért vagyok felelős teljes élettel? Megdöbbenő volt hallani tőlük, hogy ha egy háborús behívónak tulajdonképpen kényszerrel, de mégiscsak természetesen eleget tesznek az emberek, miért nem érthető, hogy a békéért szintén akár meg is lehet halni.

A velük való találkozáskor számomra megdöbbenő volt azt felismerni, hogy tulajdonképpen mennyire meg voltam elégedve addig magammal, és úgy gondoltam, tudom, mit akarok, és teszek is érte valamit. Tudatosan, lelkiismeretem szerint, szabadon élek. Meg a kis kelet-európai „ellenállás” is halvány büszkeséggel töltött el. Aztán látnom kellett, mennyire zárt kis világban, saját magam körül forogtam.

1980-ban az első akció egy fegyvergyárban, nyolcan hajtották végre: köztük a legismertebbek Phil és Daniel Berrigan, akik testvérek (az utóbbi jezsuita pap), ezenkívül egy szerzetesnővér is és a többiek, akiket először tíz év börtönre ítéltek... Az eddigi legnagyobb siker: 1996-ban négy fiatal nő (!) megalapított egy indonéziai eladásra szánt Hawk harci repülő, és tárgyalásukon sikeresen védték magukat. Az itt következő dokumentumjáték ezt a két akció dolgozza fel.

A „Kardokból ekevasat!” mozgalom tagjai a számtalan békedíj mellett megkapták az alternatív Béke Nobel-díjat is.

Balatonyi Márta

Kardokból ekevasat!

(PLOWSHARES)

Dokumentumjáték

BEVEZETÉS

USA, Pennsylvania, General Electric Hadigyár, 1980

Zene: az egész jelenet alatt

NYOLCAK, KÉT ÁPOLÓ: sötétben a színpad elején elhelyezkednek

Reflektor: középre

ÖTEN: vérvétel után, sebre vattát szorítanak

HÁRMAN, KÉT ÁPOLÓ: az ápolók sorban vért vesznek a Hármaktól, átlátszó üvegbe engedik a vért

– Sötétség –

Színpad középvonalán végig fal, felette szögesdrót

NYOLCAK: óvatosan közelednek a falhoz

ŐR: balról jobbra megy a fal előtt

NYOLCAK: visszahúzódnak, s amikor az őr jobbra eltűnik, egyik létrát állít a falhoz, gyorsan átmásznak

– Sötétség –

Falat két oldalra el, színpad hátulján közepén két rakéta, robbanófejjel, mellettük hadi dokumentumok

– Reflektor –

NYOLCAK: kalapácsaikkal összetörik a két rakétafejet, az üvegből a vért az iratokra öntik, majd a színpad közepén leülnek, megfogják egymás kezét, imádkoznak és várnak

– Sziréna, reflektorok, teljes fény –

KATONÁK: két oldalról be, Nyolcakat lerohanják, falhoz állítják

– Sötétség –

Ének

ELSŐ TÁRGYALÁS

Tíz év után... A Pennsylvaniai Legfelsőbb Bíróság

BÍRÓ: Ügyész úr, folytassa!

ÜGYÉSZ: Tisztelt Bíróság, tisztelt Esküdtek! Ez a per már tíz éve folyik. Elérkezett a döntő óra, amikor a Legfelsőbb Bíróság végre pontot tesz ennek a szétgyúrt pernek végére. Az Egyesült Államok történetében ilyen tragikomikus játék még nem történt.

Mint tudják, a jelenlévő vádlottak 1980. szeptember 9-én az amerikai Pennsylvania államban behatoltak a General Electric Nukleáris Lövedékek Gyárának egyik részlegébe, ahol a MARK 12A nukleáris rakéták robbanófejeit gyártják. A vádlottak kalapácaikkal vandál módon összetörték két rakétafejet, és az ott lévő hadi dokumentumokra vért öntöttek.

DANIEL: Saját vérünket!

ÜGYÉSZ: A hangulatkeltésért tiltakozom.

BÍRÓ: A tiltakozásnak helyt adok.

ÜGYÉSZ: Tisztelt Esküdtek! Tudják-e Önök, hogy milyen veszélyt jelent egy ilyen avatlatlan beavatkozás és rongálás egy hadi rakétán?

PHILIP: Nem vagyunk avatlatlanok. Ismerjük a rakétákat.

BÍRÓ: Csendet kérek. Kérem a vádlottakat, az ügyész úr beszéde alatt tartózkodjanak a véleménynyilvánítástól.

ÜGYÉSZ: Tisztelt Esküdtek! Tudják-e Önök, hogy minek nevezik azt, ha valaki vagy valakik behatolnak a tulajdonos tudta és beleegyezése nélkül az illető jogos tulajdonának területére? Ha valaki nem tudná, ezt betörésnek nevezik. Figyelmükbe ajánlom, hogy 1981. februárjában a bíróság Norristownban első fokon éppen a betörés büntette miatt ítélte a vádlottakat öt évtől tíz évig terjedő börtönbüntetésre.

BÍRÓ: Ügyész úr, az esküdtek is tudják, hogy fellebbezés után a Fellebbviteli Bíróság megváltoztatta az ítéletet, majd a Legfelsőbb Bíróságra került az ügy.

ÜGYÉSZ: A Legfelsőbb bíróság pedig visszautalta a Fellebbviteli Bírósághoz.

BÍRÓ: Valóban. És tíz év után, a mai napon eljutottunk a hetedik tárgyaláshoz. De ennek a mai döntés szempontjából nincs jelentősége.

ÜGYÉSZ: De van, Bíró úr! A tíz év alatt kifáradt ez az ügy. És nekem, mint a pennsylvaniai állam ügyészének az a kötelességem, hogy rámutassak a vádlottak által elkövetett bűntény valódi súlyára. Rámutassak arra is, hogy akik ezt a bűntényt elkövették, egy nemzetközi bűnszövetkezet tagjai. Terroristák, akik saját kényük-kedvük szerint másznak be katonai létesítmények kerítéseibe, csellel lépnek be védelmi központokba, katonai agyközpontokat vernek szét, tengeraltattjárókat kalapálnak szét. Figyelmetem a tisztelt esküdteket, hogy az elmúlt tíz év alatt ez a nemzetközi bűnbanda negyven esetben hajtott végre hasonló támadást a föld különböző országaiban. Mi lesz akkor, ha egyszer avatlatlan kézzel érnek a veszélyes szerkezetekhez? Mi lesz akkor, ha büntetlenül szegik meg a jogállam törvényes rendjét? Mi lesz akkor, ha már a tulajdon szentsége sem szent? Mi lesz akkor, ha példájukon felbuzdulva egyre többen támadják meg az egy-egy ország védelmére felsorakozó hadi eszközöket?

ANNE: Megmondom: béke.

BÍRÓ: Csendet kérek.

ÜGYÉSZ: Én pedig azt mondom: anarchia. Éppen ezért, tisztelt Esküdtek, kérem, hogy amikor meghozzák a végső ítéletet a Plowshares Eight ügyben, nyilvánítsák bűnösnek ezeket az embereket. A Legfelsőbb Bíróság pedig térjen vissza az első bírósági döntéshez, mégpedig saját jól felfogott érdekünkben, hazánk és az egész emberiség védelme érdekében. Ne hagyjuk magukat befolyásolni szenteskedő és képmutató szölamoktól. Elég felháborító dolog, hogy ilyen bűntényeket papok, apácák és hívő emberek merészelnek elkövetni. Mindez nem enyhíthető, hanem súlyosbító körülmény. A lesgzigorúbb büntetés kiszabását kérem. Köszönöm, Bíró úr!

BÍRÓ: Foglaljon helyet, Ügyész úr! A vádlottak nem kértek jogi védelmet, mert maguk akarják védeni magukat. Megkérdezem, mit tudnak felhozni a maguk védelmében?

DANIEL: Tisztelt Bíróság! Kedves Esküdtek! Azzal kezdem, hogy nem vagyunk bűnözők. Hát akkor kik vagyunk? Engedje meg Bíró úr, hogy az esküdteknek és az Ügyész úrnak bemutakozzuk.

ÜGYÉSZ: Tiltakozom. A jegyző a tárgyalás kezdetén felolvasta a névsort.

BÍRÓ: Ha a védelem úgy kívánja, a kérésnek helyt adok.

DANIEL: Ó Philip Berrigan, az öcsém. Egy erőszakmentes közösség, a Jónás Ház alapítója Baltimorban.

PHILIP: Ó Daniel Berrigan, a bátyám. A jezsuita rend tagja, író, költő, ápoló, egyetemi tanár New York Cityből.

DEAM: Deam Hammer vagyok, a Béke Közösség tagja New Havenből.

ELMER: Elmer Maas, zenész és főiskolai tanár New York Cityben.

CARL: Carl Kabat vagyok, szerzetes pap és misszionárius.

ANNE: Anne Montgomery szerzetesnő, a Szent Szív Rend tagja és tanár New York Cityben.

MOLLY: Molly Rush vagyok, a Thomas Merton Központ alapítója.

JOHN: John Schuchardt vagyok, volt tengerész, most ügyvéd és a Jónás Ház tagja.

DANIEL: Az idősebb jogán hadd mondjam el Önöknek, hogy mi vezetett minket ama „aljas büntett” végrehajtására, és mi indított minket ennek a „bűnszövetkezetnek” létrehozására. Gyermekkoromnál kezdem. Engem a szüleim ezer módon arra tanítottak, hogy azt tegyem, ami a lelkiismeretem szerint helyes, mert tetteimmel Isten előtt kell elszámolnom. A tetteimet meghatározó másik hatás a rendem, a Jezsuita Rend, amelybe 18 éves korom óta tartozom.

ÜGYÉSZ: Bíró úr, kérdezze meg a vádlottat, hogy a jezsuita rend helyesli-e ezeket az akciókat?

BÍRÓ: Ügyész úr, ne zavarja meg a vádlottat!

DANIEL: Nem zavar, válaszolok. Nekem azok a jezsuiták helyeselnek, akik itthon és Latin-Amerikában rendünk falairól mindenünnen rám néznek. A meggyilkolt, megkínzott, bebörtönzött jezsuiták, akik vállaltak valamit, mert hittek valamiben. Rájuk gondolva, azt kérdeztem magamtól, hogyan lehet elmenni ezek mellett a példák mellett? Ők indítottak engem. Megvallom, nagy erő közös kötelékbe tartozni ilyen emberekkel. Főleg azokkal, akik életüket adták azért, mert nem hittek a tömeggyilkosságban, mert nem hagyták, hogy azt az ő nevükben is végrehajtsák.

BÍRÓ: És mi indította a civileket?

PHILIP: Mi is mindannyian közösségből jövünk, testvéreink vannak, akikkel közösségben élünk, akikkel megosztjuk kenyerünket. Nekünk is van lelkiismeretünk. Nem vagyunk úrlények, sem örültek, sem terroristák. Imádságunkban és közös életünkben másokkal együtt évekig kerestük, kik vagyunk az egyházban, a világban. Tudják, arra jutottunk, hogy a világon senki sem formálhatja egyedül a lelkiismeretét.

Kedves Esküdtek! Önök a társadalmi közösség lelkiismereteként vannak itt. Mi is közösségként vagyunk itt. És most az Önök közösségét kérdezzük, hogy másként diktál-e a lelkiismeretük, ha emberek, gyermekek életéről és haláláról van szó? Ez egy nagyon egyszerű kérdés, de csontig hatol. Szeretném látni, hogy ugyanaz a lelkiismeret vezérel-e minket, mint Önöket.

BÍRÓ: A lelkiismeretük indította magukat? Vajon számoltak a következményekkel?

ANNE: Bíró úr! Nem tudtuk *nem* megtenni, amit tettünk. Meg kellett tennünk. Egész életünk erre kényszerített bennünket. Hiába akarta minden porcikám gyáván, hogy ne kelljen betennem a lábam a telepre. Bárcsak ne kellett volna átelnem a letartóztatást. Felfordult a gyomrom, rosszul

voltam. Félttem. Gyűlölöm a börtönt, fizikailag rosszul viselem. De nem tudtam mást tenni, mert azt tanultam, hogy ha keresztények vagyunk, nem szabad ölnünk. Azt olvastam, hogy Jézus inkább elszenvetde a halált, mintsem hogy erőszakkal védje meg magát. És nekem tanítványának kellene lennem. A lelkiismeret nyomása szörnyű dolog.

ÜGYÉSZ: És az a többi száz és száz millió keresztény? Annak nincs lelkiismerete?!

BÍRÓ: Ügyész úr!

MOLLY: Mások lelkiismeretéről nem beszélhetek. De amikor mi ezekre a borzasztó Mark 12A-kra gondoltunk, valami azt mondta bennünk: Így nem lehet élni! Aztán a lelkiismeret ezer elnyomása és ezer elhallgattatása után azt kezdtük magunknak mondani: Azért még élünk. Tudjuk, hogy itt vannak. Tudjuk, hogy mire vannak. Tudjuk, hogy egyetlen MARK 12A rakétafej 335 kilotonnás hidrogénbombát tud szállítani. És tudjuk azt is, hogy ha csak egy is felrobban közülük, százezren fognak meghalni.

BÍRÓ: De a behatolás törvénytelen.

ELMER: Bíró úr! A Nürnbergi per óta a nemzetközi jog kimondja, hogy az állampolgárok felelősek a kormányaik által az ő nevükben elkövetett háborús bűnökért, de kötelességük is beavatkozni, és megakadályozni ezeket a bűntetteket. Ami pedig a betörés vádját illeti, egyetlen bíróság sem vonja kétségbe egy égő házba való betörés jogosságát. Itt pedig ennél mérhetetlenül nagyobb dologról van szó.

DEAM: Éppen ezért hisszük, hogy a törvény szellemében járunk el, amikor a büntettekről nyilvánosan, drámaian, vérrel és kalapáccsal szólunk. Mert ez a fegyver, amit házában százával gyártanak, az elképzelhető legnagyobb gonoszság ezen a földön! Nincs más hozzáfogható bűn. Tömeggyilkosság, tömegpusztítás. Az ember agya már nem is tudja felfogni.

ANNE: Hát ezért mentünk abba a halálgyárba, és önmérséklettel néhány horpadást ütöttünk két rakétán. Saját vérünket locsoltuk a hadi dokumentumokra, emlékeztetve a halálgyár urait Jézus kiontott vérére és mindazokéra az emberekére, akiknek vérét ezek a nukleáris rakéták fogják kiontani. Ezt tettük, majd a békéért imádkoztunk és megvártuk, hogy letartóztassanak bennünket. Most pedig itt vagyunk már hetedszer a bíróságon, hogy beszéljünk Önökhöz. Szívből hisszük, hogy tettünk igaz.

BÍRÓ: Önöknek ez a foglalkozásuk?

DANIEL: Nehogy azt higgye, tisztelt Bíróság, hogy mi állandóan robbanófejeket kalapálunk. Mindannyian kenyérféresők vagyunk. Én három éve szolgálok a New York-i rákkórházban. Ez a tapasztalat meghatározóan befolyásolta döntésemet. Elmondhatom Önöknek: láttam a halált. Nem akármilyen halált, hanem a szegények és a rákosok halálát. Ez az, amit ott nap mint nap látunk, szagolunk, karjainkban tartunk.

ÜGYÉSZ: Vádlott, mi köze ennek a Mark 12A rakétához?!

BÍRÓ: Ügyész úr!

DANIEL: A Mark 12A rakéták nyomában az emberiség végzete a rák lesz. Ma már tudjuk, hogy akik Hirosimában és Nagaszakiban nem haltak meg a robbanás helyszínén, azok még mindig ráktól haldokolnak. A nukleáris fegyverek a rák pestisének hordozói. A haldoklók utolsó napjaikkal, utolsó lehetőséjükkel segítettek megértenem, miért is kell ezt a harcot folytatnom.

ÜGYÉSZ: Ugyan mivel hozza még összefüggésbe ezeket a rakétákat?

BÍRÓ: Figyelmeztetem, Ügyész úr, hogy ha kérdése van, kérjen engedélyt tőlem!

ÜGYÉSZ: Elnézést, Bíró úr.

DANIEL: Ügyész úr, válaszolok. A kórházi munka mellett tanítok South Bronx egyetemén, ami egy különleges hely, mert csak szegények járhatnak hozzánk. Az ember néha lát képeket Bronxról – holdbéli táj, teljes sivárság,

nyomorúság, szegénység és elhanyagottság. Meg kellett kérdeznem magamtól, miért vannak egy gazdag országban erre az életre kárhozható? Miért születnek emberek, százezrek már így, jövő nélkül? Egyetemünket talán nevezhetnénk „Túlélők Központjának”. A fegyvergyár napi 3 millió dollárjukba kerül a szegényeknek – lakás, iskola, az életkörülmények javítása, orvosi ellátás helyett Mark 12A-kat gyártanak. Napi 3 millió dollár. Erről egyszerűen nem tudtuk a végtelenségig hallgatni.

BÍRÓ: Többségüknek nincs családja, nincsenek gyermekei, de aki családos, hogy szánja rá ilyesmire magát?

PHILIP: Egyedül sehogy, Bíró úr. De mint mindig, most is közösen készültünk az akcióra, hogy szívünkben mindvégig erőszakmentesek tudjunk maradni. Előtte néhány napot együtt töltöttünk imádságban, beszélgetésekben. Egész közel kerültünk egymáshoz. Félelmeinket, rejtett gondolatainkat is megosztottuk egymással. A család és a gyermekek kérdése – a hosszú távollét, ha börtönbe kerülünk – nagyon nehéz volt. És azt tudtuk mondani: Igen, ezt meg tudjuk tenni, vállalni tudjuk a következményeket, bármi legyen is.

BÍRÓ: És gondolják, ettől megváltozik a világ?

KARL: Engem nem hagyott nyugodni a kérdés, hogy segít-e ez az akció az embereknek bármit is megérteni? Hogy figyelmeztetést és jelet tudunk-e adni arra, hogy nem emberek, hanem a minden életet fenyegető erőszak eszközeit kell elpusztítani? Ma a fegyvereknek abszolút tekintélyt ad az állam, a fegyvereket vallási tisztelet övezi. A fegyverek a mi világunkban Fémistenek lettek, és az állam megbünteti azokat, akik ezeket a bálványokat le akarják dönteni.

BÍRÓ: Igen, mert amit tesznek, törvénytelenység.

JOHN: Bíró úr! Évekig írtuk a leveleket, megpróbáltunk beszélni az illetékesekkel, az utcákon virrasztottunk, gyertyákat gyújtottunk, plakátokat ragasztottunk, mindent megpróbáltunk – a törvény keretein belül. Sok-sok évig. Aztán rájöttünk, ha mindvégig a törvényes úton maradunk, meghal a lelkünk. Nem tudunk tükörbe nézni. Nem tudunk szembenézni azokkal, akiket szeretünk, s nincs a világ számára keresztény üzenetünk. Ha ezt folytatjuk, nem lesz mit mondanunk. A polgári engedetlenség útjára léptünk. Az állami törvények felett van más törvény is. Mi ezt a törvényt követtük.

BÍRÓ: És most akarnak-e még valamit mondani, Uraim?

PHILIP: Igen. Elmondani Önöknek, tisztelt Esküdtek, hogy megkerülhetjük ezt a kérdést, elfordíthatjuk fejünket a rakétától, vagyis az amerikai kétségbeesés útját választjuk, a megszokást. A tömegpusztító fegyverek tudomásul nem vételét. De ez maga a halál. Nekünk ezzel szembe kell szállnunk.

DANIEL: Tisztelt Bíróság! Kedves Esküdtek! Tudjuk, hogy azon szeptember 9-én szólunk kellett, tennünk kellett. Egyetlen üzenetünk a világnak, hogy nem ölhetünk ártatlan embereket. Nem hallgathatunk, míg nevünkben és pénzünkön titokban tömeggyilkosságokat készítenek elő... Úgy szeretnénk szép dolgokról beszélni az embereknek, valami egészen másért dolgozni, de nem lehet. Semmi mást nem tudunk mondani. Úgynevezett kulturált világunkban minden veszélyben van. Egyetlen üzenetünk a világnak: Ne öl! S mit akarunk? Amit már Izaiás megfogalmazott: Kardokból ekevasat! Ma minden ezen múlik. Minden.

ÜGYÉSZ: Bíró úr! Szeretnék hozzáfűzni valamit a vádlottak megható beszédéhez.

BÍRÓ: Ügyész úr, sajnós nincs módomban engedélyt adni. Ön már elmondta vádbeszédét. Most meghallgatjuk a szakértők véleményét, majd a bíróság ítélelhozatalra visszavonul.

BÍRÓSÁG: (el)

KÖZJÁTÉK

ÜGYÉSZ: *(külön kifelé tart)*

RIPORTERNŐ: *(kijáratnál)* Ügyész úr, várjon kérem! Lenne néhány kérdésem.

ÜGYÉSZ: Hagyjon, nem válaszolok!

RIPORTERNŐ: Sokan nem hiszik, hogy egyáltalán be lehet jutni egy katonai támaszpontra. Uram, mit csinált az FBI és a General Electric rendőrsége, hogy ez mégis megtörténhetett? Nem lehetséges, hogy belső informátorok segítették őket?

ÜGYÉSZ: De, nagyon is lehet.

RIPORTERNŐ: Tudtommal ők be is vallották belső informátoruk nevét. Ha jól emlékszem, így mondták: az Újszövetség Lelke.

ÜGYÉSZ: Engedjen, kérem.

RIPORTERNŐ: Bocsánat! Ön is említette, Ügyész úr, hogy tíz év alatt több mint negyven akciót hajtottak végre ezek a „békeaktivisták”. Úgy tudom, az Egyesült Államokban, Angliában, Németországban, Hollandiában, Svédországban, sőt Ausztráliában is romboltak. Kérdem én, tíz év alatt nem tudott elbánni ezekkel a felforgatókkal a Pentagon, az FBI, a különféle országok rendőrsége?

ÜGYÉSZ: Megkapták büntetésüket. Sajnos nem eleget.

RIPORTERNŐ: Milyen ítéletet vár most, Ügyész úr, ennek a tíz éve húzódó pernek végén?

ÜGYÉSZ: Mint mondtam, a legsúlyosabb ítéletet. De most már hagyjon, kérem!

RIPORTERNŐ: Köszönöm, Ügyész úr.

ÍTÉLET

BÍRÓSÁG: *(bevonul)*

AJTÓNÁLLÓ: Álljanak fel! A Pennsylvanai Legfelsőbb Bíróság a Plowshares Eight perében ítéletet hirdet. James Buckingham főbíró hallják.

FŐBÍRÓ: Hölgyeim és Uraim! A Pennsylvanai Legfelsőbb Bíróság az esküdtek szavazatai alapján az első fokon kiszabott 5–10 év börtönbüntetést 23 és fél hónap felfüggesztett halmazati börtönbüntetésre változtatja, amit a vizsgálati fogságban már mind letöltöttek.

BÍRÓ: A Bíróság indoklása: A Pennsylvanai Legfelsőbb Bíróság más összefüggésbe helyezte a bűntényt, és az általános emberiség, a nemzetközi jog, Amerika régóta meglévő hagyománya és az egyéni lelkiismeret elsőbbsége alapján hozta meg ítéletét. Az ítélet jogerős.

FŐBÍRÓ: A tárgyalást berekesztem.

BÍRÓSÁG: *(el)*

MIND: *(éljeneknek, összeölelkeznek)*

RIPORTERNŐ: *(Danielhez)* Daniel Berrian, Daniel Berrigan! Csak egy kérdést! Ezt olcsón megúszták. Folytatják akcióikat?

DANIEL: Természetesen. Ha rajtunk múlik, egészen addig, amíg a kardokból nem kalapálunk mindenhol ekevasat.

RIPORTERNŐ: *(Anne-hez)* Anne Montgomery, gondolja, hogy még nagyobb győzelmet is tudnak aratni az erőszak-szervezeteken?

ANNE: Hölgyem, nemcsak gondolom, de tudom is. És ebben nekünk is részünk lesz!

RIPORTERNŐ: Köszönöm. *(maga elé)* De magabiztos!

FOLYTATÁS

Hat évvel később... Európa, liverpooli börtön

Négyek... Három fogoly... Fegyőr...

1. FOGOLY: Figyeljete, jön Suzanne!

2. FOGOLY: Ketten is jönnek.

FEGYŐR: *(nyitja a zárat, belök egy foglyot)* Jó estét. Hoztam egy új társalkodónőt. Ő nem betörő, de valami hasonló miatt van itt. Majd megmondja. Érezd jól magad ezek között a művelt nők között! *(el)*

ANGIE: Köszönjük, Suzanne. *(az új nőhöz)* Téged hogy hívnak? Én Angie vagyok.

1. FOGOLY: *(Fegyőr után kiált)* Suzy, meleg vacsorát kérünk!

MARGARET: Margaret vagyok, Maggy. Ti tényleg mind betörők vagytok?

2. FOGOLY: Ők négyen. Nemcsak betörők, de örültek is. Leginkább katonai támaszpontokra törnek be, és összetörik a repülőgépeket, a tengeralattjárókat, meg minden. Majd meglátod, mindjárt jön az esti mese.

ANDREA: Ne törődj Barbarával...

2. FOGOLY: *(közbeszól)* Barby vagyok!

ANDREA: Bocsánat. Barby csak megjártssza, hogy utál minket, de azért nagyon szeret... *(Margarethez)* Gyere, ez lesz a helyed. Én Andrea vagyok.

JOANNA: Én Joanna.

LOTTA: Engem Lottának hívnak.

1. FOGOLY: Én Judy vagyok. És ha már ilyen kulturáltan bemutatkoztunk, javaslom az esti mesét, Maggy, mert ezek a fiatal békeaktivisták lehet, hogy ma utoljára alszának itt.

MARGARET: Miért? Kiszabadulnak?

2. FOGOLY: Egy frászt. Holnap lesz a tárgyalásuk, és a nyakukba sóznak vagy tíz évet.

JOANNA: Nem, mi holnap kiszabadulunk.

MARGARET: Remélem, én is pár nap múlva szabadulok. Én ugyanis nem törtem be tilos területre, ha csak a táskámat meg a zsebeket nem veszik annak. Nem is értem, hogy kerülök ilyen nagymenők közé.

2. FOGOLY: *(gúnyosan)* Ezt mi sem tudjuk. Esetleg nem jár el könnyen a szád?

MARGARET: *(fenyegetően)* Micsoda?!

ANGIE: Nyugalom, Maggy. Inkább mesélek.

2. FOGOLY: Úgy mondtam!

1. FOGOLY: Először a tengeralattjárókról mesélj.

ANGIE: Jó. Az úgy volt, hogy öt éve, 1991-ben Glasgow-tól nem messze megtámadtunk négy Trident atomtenger-alattjárót...

MARGARET: Szent Isten! Ti tényleg örültek vagytok... Ti négyen csináltátok?

Foto: Bóta Péter

LOTTA: Nem, csak Angie másokkal. Mi csak fél éve vagyunk itt, és egy másik ügyben. Óvadék ellenében sem engedtek szabadon védekezniük, mert mi állítólag különösen veszélyes elemek vagyunk.

2. FOGOLY: Így is van!

MARGARET: Ti atombombákkal szórakoztok?

ANDREA: Nem, az atombombákkal a hatalom emberei szórakoznak.

ANGIE: Az amerikaiak Hirosimára csak egyet dobtak le, ami azonnal 150 ezer ember halálát okozta. Az angol tengeralattjárókon 192 önállóan kilőhető atombomba van, mindegyik nyolcszor nagyobb a hirosimainál.

MARGARET: Nem is hiszem el, amit mondtál. Egy civil meg sem közelítheti azokat a tengeri micsodákat.

ANGIE: Régebben mi is ebben a hitben éltünk. Pedig nem így van. A Trident-akcióban 14 országból vettünk részt. Kis csónakjainkkal sikerült megközelítenünk a fel-emelkedő tengeralattjárót. Az volt ráírva: BOSSZU!

1. FOGOLY: Kifejező név!

MARGARET: És...?

ANGIE: Gyorsan és brutálisan lecsaptak ránk. Még a független médiahajót és jogászaink hajóját is letartóztatták.

1. FOGOLY: És kaptál érte, Angie, egy kis jutalomüdülést.

2. FOGOLY: Úgy látszik, annyira jólesett neked, hogy megint itt vagy.

ANGIE: *(nevet)* Persze.

MARGARET: Hülyét csináltok belőlem. Az egészről egy szó sem igaz.

ANDREA: De igaz. Azóta Angie már egy éve velünk együtt készült a Hawkok kalapálására.

MARGARET: Miért csináljátok ezt?

ANGIE: Tudod, van a Bibliában egy prófétai jóvendülés. Arról szól, hogy egyszer a kardokból ekevasak lesznek, és nem lesz erőszak a földön.

ANDREA: Mi ezért küzdünk. A fegyverek ellen, a békéért. Mert borzalmas az, ami körülöttünk történik. De erről sokan nem tudnak, vagy nem is akarnak tudni. Nem tudják például, hogy az angol kormány és az indonéz hadsereg között szerződés jött létre, egy 500 millió fontos szerződés, miszerint Anglia 24 Hawk-gépet ad el Indonéziának. Indonézia 1975-ben megszállt egy kis országot, Kelet-Timort. A megszállás óta 200 ezer ember esett áldozatul a véres tömegmészárlásnak, amihez ezek a gépek is hozzájárultak.

JOANNA: Én 94 óta kampányolok a Hawk-repülőgépek ellen, mióta hallottam egy kis kelet-timori faluról, ahol 30 nőt és gyermeket öltek meg egy Hawk-támadásban. Senki sem élte túl.

LOTTA: Kezünkbe jutott egy videokazetta is, amely bemutatja azt a vérfürdőt, amelyet az indonéz katonák követtek el a kelet-timori civil lakosságon. Rajta van az 1991-es Santa Cruz-i mészárlásról szóló megdöbbentő tudósítás is, amikor az indonéz csapatok egy védtelenül demonstráló tömegre tüzet nyitottak.

ANDREA: A brit kormány azt állítja, hogy a Hawk csak gyakorlógép, de nekünk kezünkben van a bizonyíték, hogy nem így van.

MARGARET: Szóval ti azt akartátok megakadályozni, hogy ezek a gépek kijussanak innen?

ANDREA: Igen. Hiába volt a sok tiltakozás, semmi sem változott. Láttuk, hogy ha ezek az utolsó gépek elhagyják az Egyesült Királyságot, már szinte semmit sem tehetünk. Ezért mentünk a bázisra.

MARGARET: Hogyan?

JOANNA: Egy évig készültünk mi négyen egy hat fős női csapattal. 1996. január 29. életünk egyik legszebb napja.

ANGIE: Az akciót 1996. január 29-én hárman hajtották végre: Andrea, Joanna, Lotta.

MARGARET: És te?

ANDREA: Angie másnap a bíróságon bejelentette, hogy folytatja az akciót a Hawkok ellen. Kezében a kalapáccsal tartóztatták le, útközben a bázis felé.

JOANNA: Mielőtt a bázisra mentünk volna, egy árokban egy perces csendet tartottunk a kelet-timori emberekért. Újra végiggondoltuk, hogy miért tesszük mindezt, és az egész akció alatt megpróbáltuk ébren tartani ezt az érzést.

MARGARET: De hogy jutottatok be?

LOTTA: A katonai magazinokból tanultak alapján azonosítottuk a gépet. Felváltva lyukat vágtunk a kerítésen. Megvártuk, míg elmegy a körúton lévő őr, és átmásztunk.

ANDREA: Olyan sokszor elképzeltem, milyen lesz az a pillanat, amikor a gépnél leszünk. Aztán mikor tényleg megtörtént, az egész majdnem hihetetlennek tűnt. Csodás érzés volt.

JOANNA: Egy sorozat házi kalapáccsal voltunk felszerelve. Az enyémre ez volt vésve: „Minden élet szent!” És akkor nekiláttunk a repülő orrának és a pilótafülkének a kalapácsolásához. A legmodernebb technológiájú radar és célzórendszerek pillanatok alatt váltak használhatatlanná.

2. FOGOLY: Szép kis erőszakmentesség. Törnek, zúznak!

LOTTA: Mi az erőszak eszközeit törtük-zúztuk, hogy azok ne törjék és zúzzák az emberi életeket.

MARGARET: És akkor jöttek az örök?

ANDREA: Siettünk, mert feltételeztük, hogy pillanatok alatt elfognak bennünket. Az is hihetetlen volt, hogy simán bejutottunk, és a biztonsági rendszer nem vette észre, hogy ott vagyunk.

LOTTA: Gyorsan a pilótafülke ülésére tettük a kelet-timori bombázásokról szóló kazettát és mindegyikünk személyes nyilatkozatát, amelyben követeltük az Indonéziába küldendő Hawk-gépek leszerelését. Aztán vártunk, vártunk.

JOANNA: Mikor a biztonsági örök két óra, igen, két óra múlva sem jöttek, akkor a biztonsági kamera elé mentünk és *(felállnak, mutatják)* táncoltunk, integettünk.

LOTTA: Végül a hangár egyik telefonjáról értesítettük a sajtót, hogy ott vagyunk.

1. FOGOLY: Örültség. Máig fel nem foghatom, hogy miért nem menekültetek el a helyszínről?

MARGARET: Tényleg. Miért?

ANDREA: Ha elfutunk, elhallgatják az egészet, és nem érünk el vele semmit. A széles nyilvánosság nem tudja meg soha, hogy mi történik itt a mi világunkban. Nekünk fontos volt a letartóztatás, a bírósági per, hogy elmondhassuk mindezt, amit nektek is elmondtunk.

MARGARET: Ez nekem sok.

2. FOGOLY: Már nem kell, csak pár órát vártok. Nem szeretnék a bőrötökben lenni.

1. FOGOLY: Ki tudja?!

FEGYŐR: *(hozza a vacsorát)* Vacsora! Tudom, hogy jól beetettétek az új kislányt és egymást, de ha még van hely a gyomrotokban, itt a vacsora. *(beadja)*

1. FOGOLY: Suzy, ez hideg!

FEGYŐR: Melegítsétek meg.

– Sötétség –

MÁSODIK TÁRGYALÁS

A Liverpooli Korona Bíróság épülete előtt...

Középen asztal, égő gyertyákkal... Körben egymás kezét fogva a demonstrálók

CIARON: *(áldozatok listáját olvassa)*

MIND: *(minden név után)* Jelen!

PHILIP, ANNE: *(kijönnek a bíróságról)*

CIARON: Daniel, mi történt benn? Beszéljetek!

ANNE: Itt kinn minden rendben?

CIARON: Itt kinn mi tartjuk napok óta az ökumenikus szolgálatot. Soroljuk egymás után a kelet-timori áldozatokat, tanúsítva, hogy itt vannak ők is. A városban együtt tüntetnek keresztények és buddhisták A liverpooli egyházi

vezetők közös nyilatkozatban tiltakoztak a kormánynál a Hawkok eladása ellen. De... benn, benn mi történt?

PHILIP: A Liverpooi Koronabíróság ítélethozatalra visszavonult.

MOLLY: Győztek a lányok?

ELMER: Mit mond az ügyész?

JOHN: Helytállt a védelem?

DEAM: Az esküdteken mit láttatok?

ANNE: A lányok vállalták, hogy másfél millió font kárt okoztak a Hawkokon.

PHILIP: A védelem azt mondta, hogy az indonéz kormány tömeggyilkosságot követ el, és ez büntény a brit és nemzetközi jog szerint. Bizonyította, hogy a brit kormánytól vásárolt Hawkok hozzájárultak ahhoz a vérontáshoz, amelyet az indonéz hadsereg végzett a kelet-timori civil lakosság körében. Amit videokazettán a bíróság is láthatott.

KARL: Szóval sikerült levetíteni!

ANNE: A lányok a pilótaülésein hagyták a kazettát. A bíró engedélyezte a video levetítését. Az esküdtek megdöbbenben nézték a borzalmas mérszárlást, hallgatták a túlélők vallomásait.

CIARON: És mit szolt a British Aerospace társaság képviselője?

PHILIP: A szokott választ hangoztatta, hogy Hawkok csak gyakorlógépek, és nem vehetnek részt emberek legyilkolásában. De Andrea keresztkérdéseire és a videó hatására elismerte, hogy tud a Hawk repeszbombákat is szállítani.

ANNE: Andrea azt kérdezte a British Aerospace képviselőjétől, hogy gondolt-e valaha azokra az emberekre, akik meghalhatnak akkor, ha ezeket a gépeket leszállítják?

MOLLY: Ugye azt mondta: Nem gondoltam rájuk.

ANNE: Pontosan.

JOHN: És a védelem?

PHILIP: Vera Baird így kezdte védőbeszédét: Ezeknek a nőknek törvényes mentségük volt a Hawkok rombolására, mert indokolt erőt alkalmazni annak érdekében, hogy egy bűncselekményt megelőzzenek. Példát is mondott: Egy kerékgumi felhasítása bűncselekmény, de ha ez a jármű robbantásra készülő terroristákat szállít, akkor ezt a felhasítást törvényesen igazolni lehet.

ELMER: A védelem tanúi kik voltak és mit mondtak?

ANNE: A tárgyaláson megjelent Jose Ramos-Horta, a száműzetésben élő volt kelet-timori külügyminiszter, akinek családját legyilkolták az indonéz csapatok. Ő gratulált a lányoknak, hogy míg ők a húsz év ellenállás alatt nem tudtak egyetlen gépet sem lelőni, addig a négy nő megsemmisített egyet anélkül, hogy egyetlen lövést leadtak volna.

PHILIP: A védelem tanújaként megjelent John Pilger TV-s újságíró is, aki filmet forgatott Kelet-Timorban, és

azt mondta: Kambodzsából és Vietnamból is tudósítottam, de ilyet még nem láttam. Az egész ország olyan, mint egy óriási temető. Mindenhol fehér keresztet, rajta egész családok nevei.

KARL: Mit mondhatott erre az ügyész?

PHILIP: Természetesen követelte a négy behatoló ellen a legszigorúbb büntetést.

CIARON: Ti hogy látjátok, elítélik őket?

ANNE: Szerintem a védelem meggyőzte a tárgyalást vezető bírót, Mr. Justice Wickhamot arról, hogy a védelem tiltakozása természetes és magától értetődő. A lányok pedig meggyőzték az esküdteket, hogy nem bűnösök. Szerintem akciójuk mottója szerint, ők valóban a remény magjai...

BEFEJEZÉS

DANIEL, NÉGY NŐ: *(megjelennek a kapuban)*

DANIEL: Győzelem!

MIND: *(örömmujongás)*

DANIEL: Barátaim! Teljes győzelem! A bíró felolvasta az esküdtek szavazatát, 11:1 arányban kimondták, hogy a négy vádlott nem bűnös! A bíróság kimondta a vádlottak bűntelenségét, és elismerte, hogy indokolt erőfeszítést tettek egy nemzetközi büntény megelőzése érdekében. Egyben kimondták a brit kormány és a British Aerospace felelősségét is a kelet-timori vérengzésekben, amelyhez a fegyverek szállításával járultak hozzá.

ANNE: A vádlottak büntelnek!

CIARON: Lányok, ti valóban a Remény magjai vagytok! RIPORTERNŐ: *(Négyekhez)* Bocsnát, bocsnát! En hat éve ott voltam a Nyolcak tárgyalásán is. Nem hittem, hogy Anne Montgomerynek igaza lesz. Nem hittem, hogy a nők teljes győzelemre viszik a Plowshares-akciókat. Hölgyeim, mit tudnak most nyilatkozni a médiának?

MIND: *(taps, éljenzés)*

ANGIE: Köszönet, köszönet! Nélkületek semmire sem mentünk volna! Köszönjük!

ANDREA: Ami a győzelmet illeti, amikor a bíró felállt, hogy felolvassa az ítéletet, arra gondoltam: Nahát, fel vagyok készülve több év börtönre, úgyhogy most kezdődik. És ez rendben van, mert helyes volt, amit csináltunk. És amikor kimondta az esküdtek döntését: Nem bűnös!, megállt a levegő a teremben.

JOANNA: Lélegzeni sem mertünk, amíg mindegyikünk ítéletét fel nem olvasta.

LOTTA: Aztán az egész terem kitoró örömmel ünnepelt. Teljesen meglepődtünk az esküdtek bátorságán.

ANDREA: Ez az igazság és Kelet-Timor napja volt! Barátaim! Kalapáljatok a kardokból ekevasat!

RIPORTERNŐ: Köszönöm. Nagyon köszönöm!

Éljenzés... A Négyek a többiekhez rohannak... Ölelések...

Ének: John Lennon: Give peace a chance... Kör-tánc...

– Sötétség –

EGY HANG:

A Plowshares nemzetközi aktivistái az eltelt 22 évben 4 millió fontos kárt okoztak fegyverekben, bombázókban, nukleáris rakétákban, tengeralattjárókban stb. Összesen 156 év börtönbüntetést ültek le. Számtalan békedíjat kaptak, köztük az alternatív Béke Nobel-díjat. A akciókat tovább folytatják...

– Fény –

Zene

Vége

Kovács László

Foto: Bóta Péter